

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțun

„BISERICA și ȘCOLA.“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA LIECESANĂ în ARAD

Predica e cuvântul lui Dumnezeu.

„Eu v'am ales pe voi și v'am pus, ca să mergeți și să aduceți fruct și fructul vostru să rămână.“ (Ioan XV. 16.)

În chestia predicii s'au ridicat voci, cari, după modesta mea părere, n'ar fi avut loc în prețutul organ „Biserica și Școala,“ dacă am căuta să fim toți slugitorii altarului la culmea misiei noastre pastorale.

Poporul pretutindeni așteaptă, și cu mult dor așteaptă să audă din gura preotului o predică, fie despre evangelia Duminecii de la rînd, fie despre cutare sîrbătoare împărătească.

Cei ce-și fac datoria cu conștientiositate știu și simt o bucurie, pe care n'ar da-o pentru nimic în lume, când ved poporul înviorat, pe câte unul cu năframa la ochi, ștergându-și lacrimile sub impresia simțimentelor, ce le-a stîrnit predica, pe alții ascultând, par'că oprindu-și respirația, frumoasele învățături dumnezeiești!

Prin urmare chestia: Să predicăm ori nu; să lucrăm adecă în viea Domnului, ori să lenevim; să fim „păstori“ sau „năimiți“, nu se poate pune în discuție, dacă nu dorim să prezentăm înaintea lumii tristul spectacol, că *preoția pentru noi este numai o slujbă, din care să trăim bine și comod, ear nici decăt o chemare, decăt care mai scumpă, mai iubită și mai ideală nu cunoaște inima noastră!*

Pentru-ce avem turmă cuvîntătoare, și pentru-ce a zis Cristos prin Ioan Evangelistul. (C. XV, v. 16.) *Eu v'am ales pe voi și v'am pus ca să mergeți și să aduceți fruct și fructul vostru să rămână. ?*

Dacă nu-i lipsă să sîmănăm sîmînța cuvîntului lui Dumnezeu în inimile oamenilor, poate el încolți de sine? Poate produce „fără predicător,“ care se îndulcească simțirile sufletului și pornirile inimii, rezultate binefăcătoare, de pildă, prin simpla oficiare a S. Liturghii?

Ce este predica fraților?

Cu ce ne ocupăm noi, când predicăm?
Cu binevestirea lui Dumnezeu, cu însuși cuvîntul dumnezeesc!

Și cine poate denega preoților dreptul, ca să vorbească cu Dumnezeu, când ei sunt ministrii Lui, când în mâinile lor este depusă mîntuirea sufletului poporului lor?

Ce ne-a incredințat Cristos, fraților?

„*Datu-mi-s'a toată puterea în cer și pe pămînt; drept-aceea mergînd învățați toate neamurile... și eată, eu cu voi (Matei XXVIII. 18—20.) sunt, până la sfîrșitul veacului.*

Cum vom putea învăța „toate neamurile“ dacă nici față de neamul nostru, ai cărui luminători ne numim, stăm cu indiferență, ba, ne este chiar groază a și auzi de predică? Cum? Să ne îngrozim noi de Dumnezeul nostru, cu care dat ne este a vorbi, cu vreme și fără vreme; „în tot ceasul și în tot locul?“

Cum vom ști răspunde — la judecata cea dreaptă — dacă ne aducem aminte, că marele Pavel suspinînd striga: „*Vai mie! dacă nu voi binevesti!*?“ ear Vasile cel Mare: „*Acela cui s'a incredințat dîregătoria de-a învăța, dacă a negles să binevestească, se judecă de ucizător!*“

După toate aceste fraților, nu pot decăt se vă strig cu fericitul apostol Petru (I. Petru C. V. v. 1—2.) *Pe presbiterii cei dintră voi îi rog, ca cel ce sunt și eu presbiter; paștești turma lui Dumnezeu cea dintru voi!*

Predica este acea paștere, la care cu atîta caldură, cu atîta dulceața, cu atîta binevoitare însinuare se adresează apostolul urmașilor săi!

Purtăm pe Dumnezeu în suflet, când cugețăm la predică; ne'ndulcîm cu dulceața nespūsă gura noastră când ne pregătîm cu glas înalt să predicăm numele lui Dumnezeu; ear când, după obiciei, eșim în amvon, cuminecați, vorbește Dumnezeu din noi către oameni, luminîndu-ne mintea, deslegîndu-ne limba cu să-l binevestim la înțele-

sul tuturor, făcându-ne dumnezeiască plăcere : a unge cu balsamul mângăerii sufletele doritoare de mântuire ale credincioșilor.

O ! ce fericire, ce înaltă bucurie și ce sfântă chemare ne-a hărăzit Dzeu nou, preoților !

Să nu mai fie într-o voi nimeni, care să se întrebă, ori să stea la îndoială, că predicând, poartă pe Dumnezeu, în gura lui ! Predica e cuvântului Dlui !

Cu atât mai puțin să se ferească de predică ca și de un lucru fără de folos. Folosul e netăgăduit, ear predica poruncită.

Cine nu urmează porunca Celui Prea Înalt, fur este de cele sfinte, este „un ucizător.“

Și ce voim : Să murim și să înviem cu Cristos, pentru numele Lui, sau să trăim comod, fără a predica, asemenea lui Iuda, ca ucizători ?

Alegeți.

Septin 1901.

Preot Al. Munteanu al lui Vasilie.

Predică,

pentru Duminica a XVI-a după Rusalii.

„Și unuia i-au dat cinci talanți, altuia doi, eară altuia unul, flește căruia după puterea lui, și îndată s'au dus.“
(Matei XXV. 15.)

Iubiților creștini !

Precum în coroana împăraților se află mai multe felii de petri scumpe așazate cu bună socoteală de către cei mai vestiți măestri ai lumii, împodobită astfel ca să facă fală împăratului și renume țării, tot astfel înfrumșețat este omul — coroana lumii acestia — de către Dzeu cu cele mai alese daruri ale Sale, cu talanții cei de mare preț : Unul cu cinci talanți, altul cu doi și altul cu un talant ; — cu unul sau mai multe daruri primite dela Tatăl ceresc deodată cu nașterea sa. N'are nimic de zis că unuia i-s'au dat mai multe daruri și altuia un singur dar, pentru că toate sunt dela Dzeu ; celui cu mai multe daruri mai mare e și răspunderea, decât celui numai cu unul. Nu avem fraților d'a invidia sau ură pe cineva dintre oameni peste tot și în deosebi pe vre-unul dintre frații noștri creștini, că unul e mai înțelept decât altul, că e într-o diregătorie mai înaltă, că-i merge mai bine și-i mai avut decât unul sau altul dintre noi, nu iubiților, că dela Dzeu sunt acestea așa împărțite, macar de am fi noi dăruiți și numai cu un singur talant, adecă numai cu mintea noastră.

Nu este pricină d'a cârmă, pentru că adevărata plată la socoata cea adevărată e una precum ne încredințăm din Sf. evanghelie de azi. Asemenea resplată primii slugă cel cu doi talanți ca și cel cu cinci talanți : „Bine slugă bună și credincioasă preste puțin ai fost credincios, peste multe te voi pune, întră întru bucuria Domnului teu.“ (ib. 31.) De asemenea

frumoasă resplată se împărtășa și celui numai cu un talant, cu un singur dar înzestrat de Dzeu, dacă se trudea a-l folosi spre sfârșitul pentru care i-s'a dat, să facă dobândă stăpânului său prin lucrare înțeleaptă și chiverniseală de treabă, nu ca un leneș și om ne-trebnic să îngroape aurul în pământ și să-și doarmă vieață în lenevire. Auzirăm resplata vrednică de lucrul arătat și o vom mai întâmpina în cursul convorbirii noastre frățești de azi.

Una dintre strălucitele pilde sau parabole ale Mântuitorului nostru e fără îndoială și cea a Sf. evanghelii de azi și cu atât mai vrednică de luat în socotință, cu cât privește pe om în măsură foarte de aproape, se refere de minune la creștinii noștri. Ca să avem folos de pilda evangheliei de azi m'am hotărât a petrece cu voi într-o convorbire, asemenea omului, ce voind a lua seama slugilor sale se pune a socoti dobânda banilor împrumutați lor. Să considerăm dară și noi azi dobânda darurilor cerești cu cari ne-a înzestrat Dzeu, mai nainte fiilor, d'a cere el însuș seamă, stându-ne timpul de îndreptare încă înainte, să ne putem folosi de el. Eată stau gata Doamne a eși înaintea Ta cu socoata darurilor cu cari m'ai înzestrat, dar dându-mi bine seamă că am un talant de mare preț — preoția — cu care m'ai dăruiț Cristoase al meu, mai mare grijă apasă umerii și creștetul meu de soartea fiilor mei sufletești decât de însuș vieațe mea, pentru care doresc ca aceștia împreună cu mine să poată sta cu carte vrednică de răspuns Ție, când vei apuca să eai seama noastră. Ca să le pot deschide această cale, Te rog luminează-mă Doamne pe acest amvon cu lumina Duhului Teu ca să binevestesc cu putere multă, ear pe ascultătorii mei, vrednici să'i faci spre ascultare și urmare cu rivnă creștinească.

„Cel-ce are urechi de auzit, să auză !“

Pretutindenea încotro privim fraților, întâmpinăm o mulțime de bogăție respindită în întreaga fire și împărțită de mâna lui Dzeu cu cea mai mare înțelepciune și pricepere dzească. De ne suim pe creștetul munților, cu câtă plăcere ne scăldăm ochiul și adăpăm inima noastră în marea unei lumi ce ni se deschide cu atâta zimbet și ne face întru acea clipă să ne minunăm asupra acestui dar lăsat de Dzeu. Ear de luăm în socotință bogățiile sau talanții de aur, petri scumpe și alte metale ce atât de tainic ascund acestea în stinul lor, au nu și mai apriat ne minunăm asupra darului lui Dzeu împărțit munților ? De ne coborim la poalele lor și gustăm apa izvoarelor cea atât de limpede și sênătoasă, cum nu ni-se va învedera înălțimintea noastră și vom prețui mareșul talant ce curge atât de frumos și satură ceata unei lumi întregi ! Au nu este acesta earăș nu dar alui Dzeu ? Fără îndoială fraților un talant de mare preț ! De căutăm a socoti lunca verde ce se întinde mai fără capăt și stă în slujba oamenilor și a dobitoacelor, au nu admirăm și aci talantul cel de mare preț ! ?

De ne pogorim la mare și gândim asupra bogățiilor lăsate de Dzeu ce acoper fundul ei, ear liniștea ce o simțim pe țărmure, au acestea toate nu ne conduc că: Multă bogăție de daruri a împărțit Dzeu naturii? De am lua în privire jivinile mari și mici; de am căuta după darul mulțimei de paseri ce ne înveselesc prin cântecul lor, cine va fi, și să nu înțeleagă măsura talantului cu care Dzeu a îmbogățit aceste făpturi necuvântătoare?! Ear de eșim la adevărata lume și socotim darul cel mare — talantul minunat — cu care a înzestrat Dzeu pe om, m i n t e a, acea comoră de mare preț, prin care se deosebește omul de făpturile neinsufiețite și stă în lume ca coroană tuturor zidirilor Dzești, — lăsând celelalte daruri la o parte, vă întreb iubiților: Au nu datorim noi cu mare socoată după acest talant dăruit noauă de Dzeu deodată cu nașterea noastră?

Dacă omul ce și împărți averea sa slugilor sale, cu cinci, doi și un talant, și după vreme îndelungată veni să tragă seamă de dobânda banilor săi, cu cât mai vârtos ne cere pe noi Dzeu cu aspră socoată de mulții săi talanți sau neprețuitele Sale daruri date noauă, printre cari cel de preț e m i n t e a noastră fraților, inchipuită sub singurul talant ce-l primi sluga aceea dela stăpânul său. Cât de bine-i păru acelui om că cel cu cinci talanți mai putu arăta dobânda curată, încă alți cinci; cel cu doi încă alți doi talanți și de bucurie ce alta putea să zică acestor slugi vrednice, decât: „Întră întru bucuria Domnului teu?” (ib. 21). Cine dintre noi fraților nu ajunge a înțelege cu mintea această pildă atât de minunată, că omul ce și împărți averea sa slugilor sale e însuș Dzeu? ce ca nu Dzeu și om adevărat, precum s'a adevărit, și-a împărțit averea sa, darurile sale cele mari — slugilor sale, adecă omenilor deodată cu nașterea lor, dăruind fiește-cărui talantul cel mare „m i n t e a,” cu ajutorul căreia spriginită de puterea și voia lui Dzeu unii oameni ajung în diregătorii frumoase bisericesti și lumesti, vedem oameni ocărmuind țeri întregi, vedem oameni cari ne fac să ne minunăm de m i n t e a și priceperea lor, fiind lumii de mare folos, cu descoperirile, cu arta și invențiunea lor. Toți aceștia numai așa au ajuns și ajung prin întrebuintărea înțeleptă a talantului sau darurilor cu cari Dzeu ne-a înzestrat.

Mult a trebuit să asude și muncească acea slugă ca să poată arăta nu câștig de alți cinci talanți; câte nopți va fi petrecând în nedormire și pus pe socoată cum ar putea mai cu folos chivernisi banii ca să aducă câștig stăpânului său? Prin sirguintă neobosită a ajuns să arăte nu câștig întocmai cu suma talanților căpătați; așa lucra și al doilea, și plata fu una. Și unul și altul ajunseră să împlinescă voia stăpânului lor; al treilea însă din protivă, lucră tocmai contrarul soților sei. Ese înaintea stăpânului cu nici nu câștig, ba, ce-i mai mult are și cutezanța și neomenia să vină cel netrebuic cu nu fel de infruntare stăpânului seu celui atât de harnic: „Doam-

ne! Te-am știut că esli om aspru, seceri unde n'ai sêmănat, și aduni de unde n'ai risipit, și temându-mă m'am dus de am ascuns talantul tău în pământ.” (ib. 25) Vai! Câtă prostie, nepricepere și neomenie! Cu nu talant să nu poți câștiga nimic, nici macar nu filer?! Și pe de asupra nici fiind al său, să-l îngroape în pământ, să ruginească?! Oh! cap nesocotit și minte cu totulul întoarsă și întunecată! Eată ce aduce nepriceperea, lenea și nechibzuința omului! E chip urit cu adevărat fraților, dar ce vom face? Trebuie să ne ocupăm de el, că e chipul omului sau creștinului nostru de azi. Să-l lăsăm însă pentru mai târziu.

Am cetit oare unde că întrebât fiind A p e l e s marele pictor, sau zugrav — cum de a ajuns atât de vestit cu arta sa? El respunse: „Nici o zi n'am lăsat-o fără ordine.” Cât a trăit adecă a muncit ca să ajungă la adevărata pricepere a lucrului său. Mintea sa și-a încordat-o și ziua și noaptea; talantul dăruit nu să se strice, ci cu sirguintă prin deprinderea minții sale l'a făcut să scelipească înaintea tuturor oamenilor de pe vremea sa, să-l admire!

Frumos e diamantul și de mare preț iubiților, însă dacă l'am vedea când se scoate acela din munte, n'am pune nici o seamă pe acea peatră scumpă, pentru-că se scoate din ocnele munților de cărbuni; e fără de față în starea sa dintâiu și cel-ce nu-l cunoaște nici că pune vre-un preț pe el. Abia după-ce ajunge în mâna măestrilor ce-l știu lucra și desbrăca de haina cea urită, se întrec împărații care să-l cumpere. Astfel stăm și cu m i n t e a noastră creștinilor, care e talantul cel de preț din câte a putut să dea Dzeu omului. La darul cel mare prea puțin se gândesc ca acest talant să aducă câștig, alți talanți. Am lăsat mintea noastră de părăsenie, necultivată ca și o holdă fără stăpân. Din pământ foarte bun, necultivându-se cum se cade prin arătură, gunoie și altele, ne pomenim cu o holdă sêracă, fără nici o putere, ba o năpădesc buruenile și spinii: „Și pământul cel foarte bun — strigă Plutarch — fiind negrijit sêlbăticește!” Așa stăm și cu mintea noastră, dacă nu căutăm a o cultiva prin învățatură, sêlbăticește de tot, și nu puteți crede că ce mare talant se astrucă cu pământ, fără de nici un folos. Mintea cultivată, înțelepciunea sau omul cu carte e avuția cea mai mare pe lume. Solomon înțeleptul nu roagă pe D-zeu pentru alte daruri, fără numai pentru un singur talant, pentru m i n t e i n ț e l e a p t ă: „Pentru aceea m'am rugat și minte mi-s'a dat mie, chemat-am și au venit întru mine Duhul înțelepciunii,” (Int. Solomon VII. 7.) Și ajungând a avea acel dar îl sue peste toate bunurile lumii: „Mai mult o am ales pe ea, decât sceptorurile și tronurile. Și bogăția nimica nu o am socotit, asemănându-o cu ea. Nici peatra scumpă nu o am asemănat cu ea, că tot aurul asemănat cu ea puțințel năsip este, și argintul înaintea ei, ca tina s'a socotit. Mai mult decât sănătatea și frumșețea o am iubit pe ea.” (ib. 8, 9, 10, 11.)

Ear' de demult bărbații înțelepți al Grecilor în

cătă cinsts țineau înțelepciunea ! Cât de cu sete vor-bea Isocrat către Dimonie, zicându-i : „Dintre toate aruțiile singură înțelepciunea e neperitoare, căci acelea incurând ne părăsesc, ear' aceasta rămâne în tot timpul cu noi.“ Ear' într'alt loc tot acest mare învățator zice către același învățăcel : „Grijește ca să fi cu trupul iubițor de osteneală, ear' cu sufletul iubitor de înțelepciune ;“ și earăși în altă cuvântare a sa : „De toate te îngrijește câte sunt de trebuință pentru viață, dar' mai vârtos deprinde mintea !“

Așa că vă incredințai despre prețul minții și chipul cum trebuie aceasta câștigată, cu ce fel de nutremânt trebuie ea nutrită ca să ne putem bucura de dobânda acestui talant D-zeesc. „Cuvântul e nutremântul minții“ striga Plutarch Grecilor, și eu încă vă strig creștinilor că locul cuvântului mai întâiu e „ș c o a l a.“ Toate popoarele, toate națiile câte le cunoaștem, se bat după școală, numai noi Românii fugim de ea. Și dacă s'a simțit când-va lipsa învățaturii, a cultivării minții noastre, apoi nu cred să fi fost vr'un timp când ar fi simțit cel fără carte atâta greumânt ca în ziua de azi. Ani tot mai răi ne vin pe cap, toamna nu mai vine cu belșug, ci sêracă și goală ; prețul bucatelor prin concurența ce ni-se face din alte țeri a ajuns a fi de batjocură, încât nici truda noastră nu ni-se rêsplătește îndeajuns, dar' cum să ne mai asigurăm pentru cele ale traiului și pentru alte zile poate și mai maștere, ce prea ușor ne pot copleși. Poveri și sarcini peste măsură, că așa e duhul vremii. Neajunsuri, amar și sêracie mai mare ca în casa Românului nostru, nici că ne găsim pârache la o altă nație ; trai mai în silă cum e al nostru nici dușmanilor nostri să nu le poftim. Stăm asemenea slugii viclene cu mâni și picioare legate de sêracie și nu știu vremea când vom fi aruncați întru întunerecul peririi, înghițiți de alte popoare vrednice și cu minte. Stăm pe pragul de moarte și cine ni-e de vină ? Numai noi iubiților ! Noi și ear' noi suntem pricina că suntem sêraci, pentru-că în loc d'a ne lumina mintea noastră prin școală, cine mai cu urit fugi de școală ca Românul ? Aud numai zicând în batjocură : „Doară n'o să-'mi fac copilul popă sau dascăl !“ Ne legăm cu trup cu suflet numai de brazdă și nu vedem că și plugul cere carte ca să putem lucra pământul cum se cade ; avem lipsă de lumina-rea minții noastre, ca să putem ține pas de înaintare cu alte popoare din țeară, cari și din acelea lucră pământul, dar' sunt cu carte ; știu bine împărți munca, lucră cu socoată și au dobândă mai bună, îi vedem că sunt înaintea noastră cu vaza, bunăstarea, cu îmbrăcămintea și cu nutremântul. Cine ni-e vina că nu suntem mai nicăiri băgați în seamă ? au nu noi singuri, că ne-am legat inima și sufletul, de pământ numai și de lumina-rea minții noastre prin școală, nu vrem să știm nimic „am ascuns talantul Domnului în pământ.“ Toți ved în noi o lumină stinsă, stinsă de vântul nepăsării față de școală ce e prea vedită la poporul nostru.

Simțesc că mi-se zice : „Cine mai poate da pruncii pe la școli, când ne luptăm cu atâta sêracie.“ Nu e vorba fraților atât de învățatura înaltă cât mai ales de singura noastră școală confesională care nu ne costă nimic ; e în sat cu noi, că numai de școală să n'auzim ; am arde-o dintr'odată, ca și cum arse Sultanul Omar, mărita bibliotecă — mulțime de cărți — când cuprinse Alexandria, și precum în acelea multă știință se afla, așa și în școala noastră multă dulceață se varsă în curs de șase ani ; dar' de socotim și cei trei ani de repetiție, dacă ar cerceta pruncii nostri cu sete acest isvor de sigură renaștere a neamului nostru, au nu ne-am pomeni peste niște decenii că am avea plugari toți cu carte, și ce bine ne-ar merge ! Am ajunge la părinți setoși după învățatură și Doamne, ce parte mai bună ar trebui popoului Român, pentru-că cunoașteți proverbul : „Ai carte, ai parte ! N'ai carte, n'ai parte !“

Cunosc iubiților, prețul ce-'l puneți pe agrii vostri în cari v'ați dat a privi toată bogăția voastră, sunt convins și despre interesarea ce o aveți față de vitele voastre, vorbitor îmi este însă din viața noastră și nepăsarea față de pruncii vostri d'ai nutri cu hrana cărții ; pentru aceea află cu cale acum când s'a deschis școala noastră, a vă pune la inimă tuturor părinților ca cu brațe deschise să cuprindeți acest isvor cu apă vie pentru mintea omului ; dacă aveți tragere de inimă pentru fericirea fiilor vostri și pentru înălțarea și trăinicia neamului nostru. Mintea pruncului așa însetează după învățatură, în chipul cum aleargă cerbul cu ficiații uscați de sete, umplând pustia de sberare când nu găsește apă.

Un popor fraților, care vrea să trăiască și pentru alte vremuri, să fie cinstit și înălțat, numai prin lumina-rea minții poate să ajungă la acestea : „Pentru-că mai frumoasă este ea decât soarele, o mărește înțeleptul Solomon, și decât toată tocmirea stelelor ; asemănată cu lumina mai de frunte se află ea ;“ că după lumină urmează noaptea, ear' înțelepciunea, nu o biruește rêtatea.“ (Int. Solomon VII. 29—30) Ear' Lucian înțeleptul bărbat al Grecilor cât de frumos cuvântează : „Ticăloasă este neștiința și pricinuitoare de mult rău oamenilor !“

* * *

Deși nu sfinșesc bucuros cuvântul când e vorba de școală, dar' pentru-că mi-am lărgit învățatura de azi poate prea mult, voi u s'o încheiu. Nu pot însă indetul să bat la talantul minții voastre creștinilor ca să vă deșteptați odată ! Părinților iubiți, pe cari D-zeu v'a dăruit cu prunci, nu ascundeți talantul cere-esc în pământ, nu lăsați ca mintea lor să ruginea-scă, ci-'i trimiteți la școală, că omul cu carte e viu și fericit ! Și voi fraților părinți cari până acum n'ați dat nimic pe școală, însuflețiți-vă de acest loc de viață ; de ați fost perdut voia, de vi-s'a rëcit cum-va inima, auziți-mă și „ascultați-mă casa lui Iacob.“ (Isaia XL VI. 3) „auziți-mă cei-ce ați perdut inima“ (ib. 12) față de școala noastră confesională. Precum

căutați vitelor voastre pășune bună și grijii de în-grășarea lor ca să trageți la vremea sa dobândă, așa căutați și de fii vostri să-și îngrășe mintea cu în-vățătura, care nutremânt mai princios lor, numai în școala noastră îl găsim, pentru-că e așezământ dublu de: *luminarea minții și creșterea morală a lor*, stând această făclie sub scutul și aripa bisericii noastre. De nu vă îndeamnă destul cuvintele mele părintești, să vă miște vorbele bătrânilor cari afurisesc zilele din pruncie, pentru-că n'au voit să învețe, ba mulți și pe părinții lor că nu i-au dat la școală.

„Numai prin carte, o națiune se mai susține,
„Altcum numele-și perde și fericirea, creștine!
— „Lăsați-vă pruncii dară la școală să vină!
„Ca să rămână urmă, de-o viață Română“

„Cel-ce are urechi de auzit, să auză!“ Amin!
J a b a r, 26/8 August 1901.

Ioan Nicorescu,
preot, gr. or. rom.

Desvoltarea și perfecționarea limbei. *)

Dumnezeirea cea necuprinsă de mintea omenească, mâna cea nevăzută și nezidită, creat-a universul cu frumusețele lui admirabile „un tot complet și armonios“ cu tot atâtea legi naturale și principii invariabile, cari toate regulează ordinea naturii sau a lumii fizice.

Omul, un „univers în miniatură“ sau o lume mică în lumea mare, fiind provăzută de ideea divinității cu tot atâtea grade înalte de inteligență ale principiului său organizator, cu tot atâtea facultăți psihice, ca „părțile din substanța dumnezească“ zic omul, încă își are legile lui naturale, după cari are să porceadă, la organizarea vieții lui externe, interne sau de existență.

Libertatea voinței ne permite a-ne imagina o mulțime de lumi cu tot atâtea sori, sau o lume veche, brută primitivă, în care înaltele grade de inteligență, facultățile spiritului au zăcut ascunse tocmai ca aurul în inima pământului sau petrele scumpe în adâncul mărilor, ne cultivate, neperfecționate.

Și când acestea ne permitem să le presupunem, că era un timp când omul, regele creaturii, în stadiul său de existență nu putea să-și comunice ideile și sentimentele sale și altora!

Spiritual intru-atîta era de întunecat sau puțin dezvoltat încât, puțină lui pricepere nu era în stare a forma o propozițiune cu înțeles deplin, nici a statori raportul între două concepte, pentru a forma o judecată sănătoasă.

Diferitele lui sentimente și impresiuni momentane le poate manifesta numai prin niște semne ori sonori simple, după cum ne dovedesc și astăzi unele popoare din Africa centrală și insulele Indiei.

Cuvintele sau vorbele erau formate numai după sunetul imitativ al lucrurilor reprezentate s. e. bubue, vîjăe, țupăne ect. și nici-când prin judecată ori comparație între ele.

Originea limbei încă ne amintește, că omenimea la început numai după multă frământare a putut să-și formeze cuvinte, deși după Sf. Scriptura limba ar fi dată omului dela Dumnezeu ca „mijloc de comunicare

și înțelegere.“ (Plotosu) și fără de care, omul nu poate ajunge la principul demandat de ființa infinitului: fiți perfecți precum tatăl vostru din ceruri perfect este.

Plotosu în propedeutica sa zice, că: „limba este un atribut specific al omului și producerea sa basată pe raportul dintre suflet și trup, expresiunea conținutului conștiinței prin sunete articulate și înțelese.“

Desvoltarea și perfecționarea ei s'a născut deci numai din acțiunea neconținută dintre rațiune și spirit, escată prin impresiunile ce provin dela obiectele din afară, eschizându-se cu timpul cuvintele primitive - interjecționale.

Îndată ce omul și-a însușit bogăția de idei, simplitatea sălbatică dispăre, se formează a vieții socială mai corespunzătoare, din care isviresc legamente sociale și relațiuni artificiale de întreținere, limba devine flexibilă și bine pricepută, stând în strânsă conexiune cu desvoltarea omenimei.

Nici una dintre însușirile omului nu a atras atîta de mult atențiunea spiritelor scrutătoare ca și tainicul mijloc, prin care ne manifestăm pozițiunea noastră distinsă pe pământ, adică limba.

Să ne închipuim o mulțime de virtuți că ar avea omul; nu poate fi înse admirat în gradul său de perfecțiune, dacă nu ar poseda virtutea prin care ar putea aduce folos neamului său, și acea virtute în gradul superlativ este: limba.

Limba este avuția unei națiuni, este icoana cea mai fidelă în care se reoglindează caracterul ei cel mai intim, dar în genere luată este legamentul cel mai puternic ce ne leagă de aceia, cari odinioară ne-au dat existența și o dulce patrie.

Știut este, că ființa unui popor o reprezintă numai limba sa. Herder, filosof German, încă afirmă, că „prin limbă se păstrează comorile antice, la generațiunile posterioare, căci este tezaurul tezaurilor strămoșești, pe care trebuie se o păzim și iubim ca lumina ochilor, să-o înfrumusețăm ca pe una, în care se resfrânge ca într'o oglindă viețea socială, publică ori privată a unui popor.“

Luând de basă afirmațiunile susatînse, pline de adevăr și învățătură, permită-mi on. adunare a accentua câteva cuvinte deobligătoare pentru părinții de familie, în ce privește cultivarea și perfecționarea limbei materne.

„Știință“ înțelegem: complexul tuturor cunoștințelor ce poate să le aibe un om, o națiune, o patrie.

Însușirea de a posede mai multe limbi încă formează un întreg, o știință de limbi, și cel-ce o posede se poate mândri în ambițiunea sa.

Nu voiu să eschid cunoașterea de limbi străine, voiu să afirm numai, că: cunoașterea, cultivarea și perfecționarea limbei materne, este suprema necesitate, pentru oricare membru aparținător unei națiuni.

Importanța ei este, că încă în primele momente ale vieții, în leagănul nașterii, să se înceapă o educațiune rațională, care să contribue, la cultivarea și perfecționarea ei.

Experiența de toate zilele ne demonstrează învederat, că ori-ce educațiune are să se înceapă în anii etății fragede a copilului, dacă derim ca acea educațiune să aibe base solide să prindă rădăcini tari și afunde în inima copilului.

Scopul acesta se poate ajunge numai în familie, fiind că primele și cele mai decizătoare impresiuni, cari lucrează asupra nou născutului, în direcțiunea lui educativă, sunt acelea, cari le primește copilul în cercul familiei.

Aci i-se luminează mintea, se încălzește inima, de unde reese, că părinții conștii de datorințele lor, vor nisui într'acolo, ca copiii lor să primească o educațiune bună și bine îngrijită, după cum și provedința a încredințat familiei creșterea fiilor ei.

Mama, ca unica ce are mai mare influență în edu-

*) Disertațiune cetită în conferința învățătorilor gr.-or. rom. ținută la 11 August n. a. c. în Sân-Nicolaul-Mare.

cațiunea familiară, care adese-ori adâncită în cugetele sale oftează, că nu poate pătrunde adânc în misterioasele taine ale viitorului, nu știe, că ce se va alege din micuțul și drăgalașul ei băiețel; zic, dânsa este datoare a griji, că ce educațiune are să deie micuțului ei, și ca o fermecătoare să-l desmerde cu legende și doine, cari toate ca o mamă bună și iubitoare de fiii săi are să le facă în limba sa dulce, în limba mamei.

Intr'o familie iubitoare de neamul său nu se va vorbi copilului decât numai în limba sa proprie — Copilul va imita expresiunile părinților și după ce priceperea lui va ajunge la un grad oareș-care, mama să-l deprindă în poezii și cântece naționale, prin-ce nu numai limba mamei și-o va însuși, ci-i se va pune baza solidă, la cunoștința valorii propriului său neam, fără de a ofensa în conștiința sa pe cetățenii de alte naționalități, nici de a-se încuibă în inima lui invidia, superbia sau disprețul.

Câte scăderi în educațiunea familiară nu se pot atribui de comun acelei împrejurări triste, că părinții în primele momente, când copilul începe a pricepe puțin se folosesc de un limbaj defectuos, cu care copilul se deprinde și de care cu greu se poate desvâța.

Nu numai limba, dar și corectitatea, formele de expresiune are să le învețe copilul micuț, din cari izvorește prosperarea și progresul intelectual, cari toate contribuie la existența unui popor, unei națiuni.

Aceste ar fi pe scurt datorințele părinților față de cultivarea și perfecționarea limbei materne, eară restul cade în sfera de activitate a educatorilor de profesione, despre care, încât nu aș abusa de paciența și atențiunea on. public imi permit o schița în liniamente generale și de tot pe scurt modul procedurii ducerii la scop.

E lucru firesc deci, că eșind copilul de sub educațiunea familiară, are să fie concretizat numai decât educatorului de profesione, care va suplini și perfecționa educațiunea familiară.

Incredințat fiind copilul, educatorului de profesione, îndată ce copilul se va familiariza cu școala, educatorul i-va desvolta atențiunea pentru formele limbei, dădându-l a imita vorbele și expresiunile auzite, prin ce se va desvolta într'insul sentimentul limbistic.

Spre ajungerea scopului întru cultivarea și perfecționarea limbei, educatorul de profesione va prelege cu elevii săi, în un limbaj ușor, corect și cu vorbe alese.

Conversarea îl va face pe elev cunoscut cu obiectele dinafară, cu însușirile și raporturile lor imprumutate și prin aceste i-se va da ocaziune o vorbi corect, hotărît și chiar, zice Grossman, prin-ce și va însuși copilul exprimarea de cuvinte frumoase și în mod corect.

De câte-ori nu ni se dă ocaziunea a ne convinge, că limba încă își exerciază influința sa asupra omului și indeosebi asupra unui copil în direcțiuni bune sau rele, din ceea ce rezultă, că educatorii de profesione indeosebi să se ferească și de cea mai mică expresiune rea, cu care s'ar familiariza copilul, căci și cea mai mică schimbare a limbei se va resimți în viața lui internă, spirituală și intelectuală.

Influența ce o are școala primară asupra elevilor este mare și mai vârtos în clasele inferioare, încât aceasta va fi exercitată bine și în mod corespunzător din partea educatorului de profesione.

Școala poate aprinde în inimile fragede focul iubirii de limba sa maternă — națională, își va ajunge scopul atunci, când simpla și fără șovăire se va folosi — indeosebi — limba maternă, pe care elevii să o înțeleagă bine, prin-ce cu timpul vor deveni patrioți buni, naționaliști infocați și demni de renumele aceloră, cari odinioară cuceriseră lumea, vor puté emula cu celelalte națiuni con-

locuitoare și vor puté ocupa un loc respectuos în cercul celor-alte națiuni culte.

Atunci putearea de sus ne va umbri, Dumnezeuul dreptății ne va scuti și soarele culturai naționale va încălzi inimile noastre ear' din productul ostănelor va rășări un popor tare și puternic, o națiune cu caracter firm căreia cu toții se ne închinăm!

Beba-veche la 11 August 1901.

Ioachim Muntean,
invătător.

Idealul nostru pedagogic. *)

„Cultivați voința, cultivați caracterul și foarte multe vor fi mai bune.“ (Vogt.)

Aspirațiunile generale ale timpului nostru materialistic sunt îndreptate întru neaprecierea bunurilor ideale, ținând a-și câștiga pe căi ușoare plăcerile vieții, precum și mijloacele corăspunzătoare acestui scop.

Acestor nisuințe nedemne, trebuie să se opună școala, prin adevărata cultură a idealismului.

Sub idealism înțelegem nisuința nobilă a omului, de a avé cu timpul singur un ideal și respective apropierea de un prototip perfect.

Idealismul este de deosebită importanță pentru un invătător, căci el nobilitează inima, o inspiră la fapte nobile, fiindu-i ocrotitor sincer în timpuri viforoase.

Nu mai idealismul a pus o mai solidă temelie școlăi, căci numai el dă:

În oficiu adevărata sfințenie, în activitate adevărată țință, în nisuință adevărată putere și în comunicațiune adevăratul tact.

Un invătător fără idealism, fără inspirațiune către chemarea sa, cade în mlaștina celor înguști la inimă.

Puțini din oamenii de școală înțeleg supremul ei scop, educația, de aici apoi direcția greșită, de-a vedé în învățământ suprema țință a școlăi.

Răpiți de curentul științific al epocii am impus atât potop de carte micilor elevi, încât educația, supremul scop al școlăi, este ilusorie.

„Nu e de ajuns să umplem capul școlăului ca pe o magasie, trebuie să-i și decorăm sufletul ca pe un templu.“

Toți pretind carte și cunoștință dela invătător, mânăți de-o dorință ferbinte de-a introduce toate reformele și a pune școala română la același nivel de pretins progres pedagogic, am aglomerat deci atâta amar de materii în programele școlăilor noastre!

La desvoltarea sentimentului moral, la deprinderea elevilor la ordine, acurateța, curățenie etc., puțin am meditat, atât invătător, cât și autoritate.

„Cine știe, dacă toate științele fără știința binelui n'ar fi mai mult vătămătoare decât folositoare“ zice Socrate.

Am uitat, că instrucția este mai mult un mijloc, ea trebuie să fie subordinată scopului educațiunei.

Educația și nu activa este scopul școlăi, eată infalibila dogmă a școlăi moderne, proclamată de Pestalozzi, în a cărei spirit s'a proclamat azi scopul: „școala educativă, învățământ educativ“, care are de țință a aplica în școală numai o astfel de instrucție, care are de scop cultivarea sufletului prin cunoștințe folositoare.

„Să respingem metodele cari lasă în nelucrare puterile sufletului și să asigurăm desvoltarea interioară și spontană a spiritului; căci a instrui un copil, însemnează a-l reconstrui în el însuși“ zice de Saussure.

*) Disertațiune cetită în conferența invătătorilor gr-or. rom. ținută la 11 August n. a. c. în Sân-Nicolaul-Mare.

„Eată câteva mijloace: învățătorul să nu facă ceea ce elevul poate face singur, să nu prea zică și să nu-l prea ajute des, o întrebare sugestivă mai bine decât un ajutor direct (Edgard Brooks) să îndemne opintirea personală, să intereseze în studii, să solicite curiozitatea, să aștze cercetarea, să deștepte îndemnul, să inspire încrederea puterii și destoiniciei,” zice Wichersham.

Iules Simon a stabilit cel mai înalt principiu al educației spirituale: „Voesc a oțel și nu a îngreuna spiritual.

Și cât de departe suntem de a fi înțeles acest principiu, care se impune prin maturitate și adevărat clasicism pedagogic.

Ne-am uitat, că „grămădind în spiritul copilului prea multe cunoștințe (non multa sed multum) înăbușim inteligența care trebuie numa: aștitată, căci spiritul nu e un vas ce trebuie umplut, ci un focar ce trebuie încălzit. Scopul educației nu e de-a produce minuni de memorie, nici erudiți — zice Dupanloup — ci de a se învăța ce e cu puțință și ce nu e permis d'a nu ști (Greard,) căci mai bine e puțin și bine învățat, decât mult și rău (H. Spencer.)

Voind să realizăm adevăratul scop al școlii, nu e permis ca punctul principal al lucrării ei să fie instrucția, trebuie să fim cu deosebită atenție la capacitatea de primire a elevului; adevăratul mers al învățământului nu-și va afla nici când firul directivei în materia de instrucție, ci în activitatea a spirituală a elevului.

„Nu mulțimea materiei de învățământ propuse, ci prelucrarea aceleia este dătătoare de ton la aprecierea activității învățătorului.”

Activitatea proprie a elevului, este pendula regulatoare între materie și timp.

„Cea mai folositoare regulă în educație e să știm să nu ne grăbim, ci să imităm natura în încetineală” zice Rousseau.

Învățătorul fiind silit de orar să termine la timpuri anumite, copilul simte aceasta și preocupat ca și cel-ce îl silește, se zăpăcește. În general nu se asimilează bine cunoștințele când învățământul e forțat grăbit, și sacrifică maxima „puțin și bine” (Matei.)

Lecțiunile trebuiesc divizate în unități metodice, și ca atari predate în doze, mai mici, căci copiii nu sunt destoinici de o lungă siluire a spiritului zice Horace Grant.

Să nisum prin o procedare metodică și corectă a face învățământul atrăgător: „Nimic nu e indiferent din ceea-ce poate face învățământul atrăgător, ca talentul profesorilor, simplitatea, limpezimea și netezirea expunerii, tonul, vocea, poziția corpului. Ceea-ce are raport la plăcere sau durere deșteaptă atențiunea și ceea-ce e plăcut o aștintește reținându-o.”

„In căutarea interesului, educatorul e ajutat de natură.

Curiozitatea va fi isvorul atențiunei. Dupanloup tratează aspru curiozitatea. Totuși ea este un fel de apetit intelectual; e vorba de a i-se înlesni hrana sănătoasă. De aceea să consultăm gusturile copiilor pe cari să le favorisăm și să nu le omorim prin grabă (Lacombe.) Să menajăm curiozitatea zice Locke.

Este condamnabil hiperzelul de a desvolta memoria în contul judecății.

„Trebuie așse feri și la școală de escesul memoriei.”

Memoria să fie proporționată cu spiritul (Vauvenargues,) să se considere ca o facultate ajutătoare, ca un leagăn unde idea crește.

Învățarea pe din afară slăbește rațiunea și reflexiunea (Iames Iohanot.) Recitarea literară obosește spiritul în paguba lecțiilor cari încă trebuie memorisate; și a ști pe din afară nu înseamnă a ști, zice Montaigne: „Ceea-ce este trebuincios e să se păstreze exact, căci idea nu te poate

despărți de vorbe. E dar' de respins abuzul recitării când nu trebuie, și de recomandat în materii unde e trebuincioasă.

Să se reproducă după obiceiunța sa și libere cugetări fapte, raționamente și să se recite numai vorbe cari au o frumseță proprie, cari represintă date științifice sau adevăruri fundamentale (Fichte.) Ca limită a recitării e: În gramatică, regulile principale; în istorie câteva sumare, în geografie, explicarea câtorva termini tehnici, în morală, câteva maxime, aceasta cu condiție să se înțeleagă perfect recitarea și atenția să fie îndreptată mai mult către idei.”

„Ca întrebunțare specială și importantă e studiul liberar al textelor frumoase, fie în prosă fie în versuri: Cu toate aceste- să nu se facă esces, căci mai bine zece rinduri bine înțelese decât un volum fără să se știe ce cuprinde” (Mme Maintenon.)

Căci „nu automați cu mintea încărcată de termini tehnici și de frase gândite de alții, de regulile inconștii și înghesuite prin forța timpelnică a repețirii, ci oamenii cu jocul liber și sprinten al spiritului, cu spontaneitatea și personalitatea lor de cugetări” este chemată să ne dea școala modernă a societății.

„Când indoctrinăm, sau dresăm mintea copilului după canonul orb al tipicului atunci am comprimat un suflet, am nimicuit chiar bunul simț” zice regretatul critic Mihailescu.

Pe aceste temeuri ni-se impune „desvoltarea treptată, naturală și armonică a tuturor facultăților sufletesti prin mijlocirea materiilor ce se propun.”

Învățătorul „trebuie în esercițiul gingașei sale meserii, să caute a deștepta spiritul de observațiuni și puterea de pătrundere.”

Obiectele de învățământ constituiesc tot atâtea „aparate de gimnastică spirituală” pentru desvoltarea particulară a fiecărei facultăți sufletesti.

Numai în sfera acestei ordine de idei pedagogice, vom înțelege definiția lui Staart Mill: că „educația e arta de a pune în joc toate puterile latente ale sufletului, ca ele să ajungă la gradul cel mai înalt de perfecție cu natura

Este enorm de păgubitor pentru adevăratul progres, desconsiderarea părții formale.

Dorind a urmări adevăratul scop al învățământului, trebuie să ne dăm seama asupra modului de predare a cunoștințelor.

„De câte-ori nu am plătit înși-ne amar lecțiile tratate superficial și pe alergate; materia n'a pătruns în spiritul elevului, căci cunoștințele nefiindu-i rațional expuse, ca una să cheme pe cealaltă, cum se indoapă o pasăre, legăturile și principiile luminătoare ale națiunilor, nu-i dau nici un ajutor la nevoie, fiind că acele au fost păstrate de învățător sub cea mai mistică tăcere.”

Cu un cuvânt puțin am tins a lucra cu memoria rațiunei, „fondul învățaturii a fost memorisarea mecanică, ear' nu faptul sau adevărul ce trebuia înțeles.”

Băteii trec prin clase, ajutați momentan de o memorie mai credincioasă, durere însă că cât ce trec pragul școlii, cunoștințele lor se scutură întocmai frunzelor, cari nu se țin de ramurile verzii ale plantei, pentru motivul că școala noastră nu știe să ascute mintea elevilor.

Să nu perdem din vedere, ca cultura specifică pedagogică se măsoară prin modalitatea de-a desvolta în elevi plăcere pentru învățatură „în atenția ce pot impune clase și în farmecul cu care ei știu cuceri spiritul și inima auditorului.”

„E în puterea învățătorului să observe efectul produs din cuvintele sale, să măsoare atențiunea ce-i se dă, să ghicească momentul în care oboseala de același studiu se strecoară în plapândeale spirite, și să previe primul căscat printr'o manoperă abilă. Și nu-i vre-o taină mare; o

putem toți face: e se variem prelegerea, fie prin schimbarea materiei, trecând dela scriere la gramatică, dela cetire la calcul, fie prin introducerea varietății în acelaș studiu, trecând de pildă dela o bucată de cetire mai serioasă la alta mai narativă, dela o teorie la probleme, dela dictare la copia unui model de scriere. Varietatea îndulcește învățătura, după cum gradată o face posibilă, și nu există un institutor capabil care să nu evite monotonia, ca cel mai condamnat defect.

„Învățătorul se inventeze știința împreună cu școlarii săi, să reproducă oare cum genesa ei, să sugereze numai răspunsul și formularea se fie opera școlarului.”

Dibăcia învățătorului — zice Goy — nu stă în a vorbi, ci în a face pe copil să vorbească.

Educătorul numai se aducă „ocasiunea premeditată,” cum zice Harnisch.

În acelaș raport stăm și cu scopul material al învățământului; câți nu am despectat regula de aur alui Diesterweg: „Concentrează multă forță pe un spațiu mic,” cu un cuvânt: „Multum sed non multa.”

„În lupta pentru trai mulțimea are nevoie mai mult de hrană decât de lăuce; deci, să învățăm pentru viață, nu pentru școală „*viatae, non scolae discimus*” căci înainte de ori ce, nu e vorbă să se formeze filosofi sau poeți, ci oameni” zice Montaigne.

În fața aglomerării programelor școlare cu abstracțiuni, cu dreptul a exclamat Renan:

„Instrucția noastră publică, închisă ori cărui progres, vede azi limpede, că densa a lăsat spiritual națiunii să se piarză în nimicuri.”

Reasumând, concludem adevărul:

Toate neajunsurile școlii le găsim în adevăr reflectate în viața reală a unei națiuni.

Ținta și idealul nostru pedagogic să fie, în primo loco a face din copii oameni onorabili și numai în a doua linie oameni isteți, ceea ce vom realiza numai prin exemple și idei corespunzătoare.

Fiindcă se neglijează cultura sentimentului și a voinței — zice P. Schmidt în Cartea educației — de aici se naște acel scepticism care neagă pe Dumnezeu și omenirea, și al cărui rezultat final este ahtierea după o libertate excesivă, moleșirea și slăbiciunea de pe capul faptelor.

Este suprenul timp, a indica și noi școlii românești, adevărata ei țintă educația morală.

Nisuinta principală, ambiție nobilă; se desvoltăm în ei sentimentul demnității personale să-i deprindem a fi răbdători încercărilor sorții, indulgenți și generosi. Să combatem viciile omeniești, patimile: ura, răsbunarea, lăcomia sa; să desvoltăm în ei sentimentul de recunoștință către binefăcătorii.

Să deșteptăm în ei bucuria și placerea pentru tot ce e bun și frumos, încă din frageda etate.

„Din întâia copilărie trebuie a obicinui pe copil să respire framșele cari îl înconjură” (Mine de Saussure.)

La școală decorații, ornamente imagini ilustrații vor pregăti indirect gustul frumosului. Cel puțin să se înlăture tot ce e urât și respingător pentru ureche și vedere zice Rigant.

Gustul pentru frumos se poate deștepta și prin aceste obiecte de învățământ: religie, cetirea poeziilor, istorie, și cant.

Să nisuintăm în fine: a trăi în religiositate, prin exemple nobile, prin adevărata curăție, prin evlavie, iubire părintească și adevărată creștină, să fim modele de imitat în ochii tinerimei.

Prin o serioasă educație, să dedăm elevii la adevărată viață religioasă.

Prin cuvântul viu, desvoltăm în instrucție viciunea recerută, să înprimăm în sufletul elevului adevărurile Dumnezeiești atragându-i la cele cerești și vecinice.

În Cristos avem noi isvorul luminei, icoana curată a tuturor virtuților omeniești și a tuturor cunoștințelor pedagogice, el este și va fi modelul viu al idealului nostru.

B.-Comloș, 30 Iunie 1901.

Iuliu Vuia.

D I V E R S E.

* **Intâlnire.** Conform obligamentului moral, încheiat între noi, — clericii cari am absolvat cursurile teologice în seminarul din Arad la 1891, — prin aceasta în public fac cunoscut tuturor celor intereseați, că terminul convenirei noastre este decis a se ține în Arad, la 4/17 Septemvrie cu următorul program:

1) La 9 ore a. m. în biserica catedrală chemarea Duhului sfânt, urmat de parastas pentru odihna colegului A. Givulescu și a profesorului G. Tescula.

2) Presentarea în corpore la P. S. Sa dl episcop Iosif Goldiș.

3) Consfătuire în sala mare a seminarului pentru viitoarele puncte din program.

B a t a n i a, la 26 August v. 1901.

Simeon Cornea,
presid. colegiului.

* **Date statistice relative la starea școlilor populare și la preparandii în anul școlar 1898/99.** Din raportul ministerului u. r. de culte și instrucție publică asupra învățământului poporal scoatem următoarele date: în anul școlar 1898/99 numărul copiilor obligați de a frecventa școala poporală a fost: 2,913.674; în 1897/98 acest număr era: 2,925.305; deci numărul obligaților (la școala cotidiană și la cea de repetiție luate loalaltă) a scăzut cu: 11,631. — Dar din numărul de 2,913.674 în 1898/99 numai: 1,708.134 de copii au frecventat de fapt școlile populare; în anul școlar 1897/98 cifra frecvențaiunii faptice a fost: 1,699.204, așa dar cu 8930 mai puțin. Dintre copiii obligați la școala cotidiană au frecventat de fapt școala: 85·97%; pe când 14·03% n'au umblat la nici o școală; în anul școlar 1897/98 85·49% au umblat și 14·51% n'au umblat la școală; deci în 1898/99 frecvențaiunea faptică a crescut cu 0·48%. Având în vedere numărul copiilor, cari ar fi fost obligați să umble la școală și a acelora, cari de fapt au umblat la școală, aflăm, că mai nefavorabilă este aceasta proporție în comitatul Maramureș, unde numărul celor ce au frecventat de fapt școala poporală nu se urcă nici la 50%, ci abea face: 43·43%. — În comitatul Arad cifra frecvențaiunii e: 68·46%. Mai înaltă este proporția frecvențaiunii, și anume peste 90%. În 16 districte inspectorale, dintre cari maximul îl arată districtele Șopron cu: 96·57% și Vaș cu: 97·58%. — După naționalitate cifra proporțională generală a frecvențaiunii școlare este: la germani: 92·18%, la slovaci: 86·02%, la sirbi: 76·80%, la români: 61·06% și la ruteni: 60·02%. Percentul mediu al frecvențaiunii pentru întreagă țeara face: 80·86%. — Învățători poporali sînt de toți: 26,180. Numărul celor cu examen de cvalifica-

Urmează în supliment